

Masterplan Aanpak Jeugdgroepen voor gemeenten

Jeugdgroep getypeerd

Hinderlijke jeugdgroep - deze groep hangt wat rond in de buurt, is af en toe luidruchtig aanwezig en trekt zich niet zoveel aan van de omgeving. Soms loopt het uit de hand en zijn er kleine schermutselingen, maar dat is doorgaans snel in de kiem gesmoord en vaak meer toeval dan gepland. De groep maakt zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen. Een beperkt aantal jongeren maakt zich soms schuldig aan (veelal lichte) gewelds- en (in mindere mate) vermogensdelicten. Over het algemeen is het een groep die nog voldoende 'autoriteitsgevoelig' is en aanspreekbaar is op haar gedrag.

Shortlistmethodiek

Snel een beeld krijgen van de shortlistmethodiek? [Klik hier](#)

Stappenplan

Over de shortlistmethodiek is een bondig stappenplan verschenen.

Overlast en criminaliteit door groepen

Het deel uitmaken van een groep en het verkennen van grenzen is een min of meer 'normaal' onderdeel van het opgroeigedrag van jongeren. Er zijn verschillende verklaringen te geven voor de vraag waarom jongeren hinderlijk, overlastgevend en crimineel gedrag vertonen in groepsverband. Zo kunnen jongeren bijvoorbeeld door de druk van de groep normovertredend gedrag vertonen, biedt de groep veiligheid in termen van anoniem of sterk zijn of kan het zo zijn dat het deel uitmaken van een groep een rationele overweging kan zijn om delicten beter te kunnen uitvoeren. Uit onderzoek is bekend dat 75% van de jeugdcriminaliteit in ons land voortkomt vanuit de groep of groepsdynamische processen.

Aandacht voor problematische jeugdgroepen is dan ook van belang om overlast en criminaliteit door jongeren tegen te gaan en om de leden van de groep een perspectief te bieden. Een noodzakelijk voorwaarde daarvoor is het zicht krijgen op de probleemgroepen. De methodiek om problematische jeugdgroepen in beeld te brengen, heet shortlistmethodiek. Een door de wijkagent in te vullen vragenlijst, de zogeheten shortlist, vormt de basis voor het inzichtelijk krijgen van de groepen. Onderwerpen die daarin aan de orde komen, zijn locaties waar de groepen zich ophouden, samenstelling van de groepen, dagelijkse bezigheden, riskante gewoonten, recent delictgedrag en structuur binnen de groepen. Het is een eerste, subjectieve inventarisatie van de aard en omvang van problematische jeugdgroepen waaruit duidelijk wordt om welk type gedrag het eigenlijk gaat. Groepen worden op basis van kenmerken en gedrag getypeerd als hinderlijk, overlastgevend of crimineel. De typering is van belang omdat niet alle probleemgroepen hetzelfde zijn in kenmerken, samenstelling en gedrag en dus ook vragen om een aanpak die bij de groep en zijn leden hoort.

Masterplan bij de regiopolitie

In 2009 is er vanuit de Nederlandse Politie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties [een traject gestart en uitgevoerd](#) ('Masterplan Jeugdgroepen') om de aanpak van probleemgroepen op straat landelijk te stroomlijnen. Het gaat daarbij om het in beeld brengen van de groepen door de politie, het rapporteren daarover aan de lokale driehoek, het prioriteren in de aanpak en het ont-

Jeugdgroep getypeerd

Overlastgevende jeugdgroep - deze groep is nadrukkelijker aanwezig, kan af en toe provocerend optreden, valt omstanders wel eens lastig (uitschelden of zelfs intimideren), vernielt regelmatig allerlei zaken en laat zich veel minder gelegen liggen aan andere mensen. Geweldsgebruik wordt niet geschuwd en de groepsleden zijn minder goed te corrigeren. De lichtere vormen van criminaliteit waar de groep zich schuldig aan maakt, worden doelbewust gepleegd en de groepsleden zijn meer bezig met het zorgen dat ze niet gepakt worden.

Jeugdgroep getypeerd

Criminele jeugdgroep - deze groep bestaat (in ieder geval voor een deel) uit jongeren die behoorlijk op het criminele pad zijn geraakt. Ze zijn al vaker met de politie in aanraking gekomen. Kenmerkend voor dergelijke groepen is dat ze meer en meer criminaliteit plegen voor het financiële gewin in plaats van voor de kick of het aanzien. Deze jongeren scoren ook hoog op de delicten waar de andere twee typen groepen hoog op scoren. De feiten zijn echter ernstiger en de jongeren schrikken ook niet terug voor het gebruik van geweld.

wikkelen en uitvoeren van een gezamenlijke aanpak onder regie van de gemeente. Gezien het feit dat we te maken hebben met een dynamisch verschijnsel worden de jeugdgroepen als basis voor een aanpak ieder jaar opnieuw in beeld gebracht.

Het beeld eind 2009

In het najaar van 2009 hebben we in Nederland in totaal 1.760 problematische jeugdgroepen. Specifiek gaat het om 1.341 hinderlijke jeugdgroepen, 327 overlastgevende jeugdgroepen en 92 criminele jeugdgroepen. Van deze groepen zijn er 27 te kwalificeren als straatbende en 10 als jeugdbende. In totaal 76 procent van alle bij de politie bekende problematische jeugdgroepen is hinderlijk. Dit is de lichtste categorie jeugdgroepen waarvan de leden in de groep hinderlijk aanwezig zijn en zich vooral bezighouden met lichte overlast of kleine vernielingen. Zowel het gemiddeld aantal problematische jeugdgroepen als de ernst van de problematische jeugdgroepen neemt toe naarmate de verstedelijking toeneemt. Criminele jeugdgroepen komen relatief veel voor in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden. [Download het onderzoeksrapport.](#)

Van beeld naar prioritering

In iedere Nederlandse gemeenten zijn de probleemgroepen – indien aanwezig – door de wijkagent met de shortlist in beeld gebracht. Vervolgens heeft de politie op basis van een analyse van de shortlisten een rapportage opgesteld ten behoeve van de politieleiding die vervolgens wordt aangeboden aan de lokale driehoek. In deze rapportage wordt een beeld gegeven van de aantallen jeugdgroepen in de gemeente (uitgespit naar hinderlijk, overlastgevend en crimineel). De rapportage bevat ook de locaties waar de groepen actief zijn en hun kenmerken. In de lokale driehoek – het overleg tussen gemeente, openbaar ministerie en politie – wordt vastgesteld (geprioriteerd) welke groepen aangepakt dienen te worden.

De gemeente aan zet

Nadat de jeugdgroepen in de lokale driehoek zijn geprioriteerd om te worden aangepakt, komt de gemeente nadrukkelijker aan zet. In de aanpak hebben diverse ketenpartners een rol. Om de aanpak te coördineren, is een regisseur nodig. De regierol is een voorzittersrol, waarbij het proces wordt bewaakt. Die overall regie ligt bij de gemeente voor zowel de hinderlijke, overlastgevende als criminele jeugdgroepen, waarbij opgemerkt wordt dat de regie over de opsporing vanuit een wettelijke taak bij het Openbaar Ministerie ligt. Afstemming tussen opsporing en aanpak op lokaal niveau dient dus goed georganiseerd te zijn.

De reden voor deze overall regierol is dat voor elke jeugdgroep een meersporen-aanpak vereist is en elke aanpak gecoördineerd moet worden, onafhankelijk van welke partner de grootste rol heeft in het aanpakken van de jeugdgroep.

Van beeld naar aanpak

Zoals aangegeven, dient voor elke geprioriteerde jeugdgroep – in een jeugdoverleg onder voorzitterschap van de gemeente – een plan van aanpak te worden opgesteld. Daartoe wordt eerst het beeld van de politie over de groep aangevuld met informatie van andere partijen (zoals het jongerenwerk). Ook de politie maakt een verdiepende analyse van de geselecteerde groep om de individuele leden en netwerken in beeld te brengen. Op basis van een gedeeld beeld van de groep wordt een plan van aanpak gemaakt, bestaande uit verschillende soorten maatregelen, die uitgevoerd dienen te worden door de organisatie tot wiens kerntaak dit behoort.

Brief aan colleges van B&W

Oud-minister ter Horst heeft in de zomer van 2009 alle colleges van B&W en de korpschefs over de groepsaanpak geïnformeerd (download de brief [\[X\]](#))

Ervaringen delen of vragen stellen?

Dat kan op de community of practise [\[X\]](#)

Neem bij vragen contact op met:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Linda Vos
e-mail: linda.vos@minbzk.nl
Telefoon: 070 - 426 61 37

Colofon

Deze factsheet is gemaakt door Bureau Beke

Bureau **Beke**

Te denken valt aan:

- Groepsgerichte maatregelen, zoals bijvoorbeeld sportactiviteiten om contact op te bouwen met de jongeren uit een groep.
- Domeingerichte maatregelen zoals het aanpassen van verlichting en het plaatsen of weghalen van bankjes.
- Persoonsgerichte maatregelen waarbij politie en openbaar ministerie afspraken maken over individuele trajecten voor leden van een groep.

Een Masterplan aanpak jeugdgroepen voor gemeenten

In gemeenten leeft de vraag hoe nu eigenlijk te komen tot een aanpak van een problematische jeugdgroep op lokaal niveau. Deelvragen die daarbij aan de orde komen, zijn bijvoorbeeld: welke deelnemers moeten participeren in een jeugd-overleg? Wat zijn de rollen en verantwoordelijkheden? Hoe vaak moet er overlegd worden? Hoe maken we een plan van aanpak? Hoe evalueren we de aanpak? Wat zijn goede voorbeelden in de aanpak?

Om aan die vragen tegemoet te komen, wordt in 2010 uitvoering gegeven aan een Masterplan aanpak jeugdgroepen voor gemeenten. Binnen dit Masterplan staat de interactie met gemeenten centraal en wordt toegewerkt naar concrete producten. Dit leidt tot de volgende activiteiten:

- *Het ontwikkelen van een handreiking aanpak problematische jeugdgroepen voor gemeenten*
Op basis van de ervaring binnen de groepsaanpak die bij Bureau Beke aanwezig is, zal een handreiking ontwikkeld worden waarin de belangrijkste vragen die er vanuit gemeenten zijn als het gaat om de aanpak van jeugdgroepen stapsgewijs worden behandeld. Binnen de handreiking zal onder andere aandacht zijn voor het casusoverleg, de samenstelling daarvan en de werkwijze. Daarnaast zal ook een stramien voor een plan van aanpak deel uitmaken van de handreiking. Bij de ontwikkeling van de handreiking zullen gemeenten, het ministerie van BZK en het Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) betrokken worden [\[X\]](#)
- *Regionale intervisiebijeenkomsten met gemeenten*
In een viertal regionale bijeenkomsten zal aan gemeenten de mogelijkheid worden geboden om mee te praten over de uiteindelijke inhoud van de handreiking en het stramien voor een plan van aanpak. Klik hier voor een overzicht van de bijeenkomsten [\[X\]](#)
- *Samenstelling website met veelbelovende maatregelen c.q. aanpakken*
Al werkende weg wordt er gewerkt aan een website waar aandacht is voor veelbelovende aanpakken als het gaat om de aanpak van verschillende soorten problematische jeugdgroepen. Op de website 'Wegwijzer Jeugd en Veiligheid' komen speciale pagina's voor de aanpak van problematische jeugdgroepen. [\[X\]](#)

